

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2002/30 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2009/20

Karar Günü:10.2.2009

R.G. Tarih-Sayı:21.02.2009-27148

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımıyla 17.9.2002 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

'Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle' karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesine verdiği 2001 yılı kesinhesap çizelgeleri ile esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Kesinhesap çizelgelerinde 25.5.2001 günü kurulan ve Genel Merkez dışında örgütü bulunmayan Eşitlik Partisi'nin Genel Merkezinin 2001 yılı gelirlerinin 285.000.000.- lira, giderlerinin 254.240.000.- lira, 2002 yılına devreden nakit mevcudunun 30.760.000.- lira olduğu, gelir toplamı ile gider ve nakit devir rakamlarının toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Açıklama

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabına ilişkin 17.9.2002 tarihli ilk inceleme kararı Eşitlik Partisi Genel Başkanlığı'nda Dursun Altun'a 24.9.2002 tarihinde tebliğ edilmiş olmasına rağmen, Parti'nin Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgelerini ve defter kayıtlarını yasal saklama süresi içerisinde Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na sunmadığı görülmüştür.

Parti'ye tekrar 25.12.2008 tarih ve 214-1472 sayılı yazı gönderilmiş ve Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ve defter kayıtlarını göndermesi için on gün süre verilmiştir. Buna rağmen Parti tarafından herhangi bir belge ibraz edilmemiş ve yazıya da cevap verilmemiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 'Gelirlerin sağlanmasında usul' başlıklı 69 uncu maddesinde;

'Bir siyasi partinin bütün gelirleri, o siyasi partinin tüzelkişiliği adına elde edilir.

Esas Sayısı:2002/30 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2009/20

Siyasi partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirleri, parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınır. Bastırılan ve parti teşkilat kademelerine gönderilen gelir makbuzlarının seri ve sıra numaralarına ait kayıtlar parti genel merkezinde tutulur. Parti teşkilat kademeleri aldıkları ve kullandıkları makbuzlar dolayısıyla parti merkez karar ve yönetim kuruluna karşı mali sorumluluk taşırlar.

Sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyenin sıfatı, adı, soyadı ve imzası, makbuzda ve dip koçanlarında yer alır.

Makbuzların asıl kısımlarıyla dip koçanlarında aynı sıra numarası bulunur. Makbuz dip koçanlarının saklama süresi, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıldır.', hükmüne yer verilmiştir.

2820 sayılı Kanunun 'Giderlerin yapılmasında usul' başlıklı 70. maddesinde, beşmilyon (2001 yılı için 11.863.800) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesinin zorunlu olmadığı, giderlere ait belgeleri saklama süresinin, özel kanunlarda gösterilen daha uzun süreye ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, kesinhesabın Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıl olduğu belirtilmiştir.

Kanunun 'Denetim' başlıklı 75 inci maddesinde;

'Anayasa Mahkemesi, kesinhesaplara ait bilgilerin belgelendirilmesini siyasi partilerden her zaman isteyebilir.

Anayasa Mahkemesi denetimini evrak üzerinde yapar. Bu denetimi, Sayıştaydan yardım sağlanarak hazırlatacağı raporlar üzerinden yapabileceği gibi, siyasi partilerin genel merkezlerinde ve mahalli teşkilatlarında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından görevlendireceği bir naip üye veya mahallin en kıdemli adli veya idari yargı hakimi niyabetinde yaptıracağı inceleme ve araştırmalar üzerinden de yapabilir. Bu maksatla, yeminli bilirkişi görevlendirebilir.

Anayasa Mahkemesi, ilgili siyasi partinin başkanından veya temsilcisinden yazılı mütalaa isteyebilir; gerekli görürse sorumlu uzman muhasipler de dahil ilgililerin sözlü açıklamalarını dinleyebilir.

Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.

Siyasi partilerin büyük kongrelerinin kesinhesaplar hakkındaki kararları, Anayasa Mahkemesinin denetimini etkilemez. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonucunda vereceği kararlar kesindir.' denilmiştir.

Kanunun 'Hazinece elkoyma' başlıklı 76 ncı maddesinde, Kanunun 69 uncu maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelirin Hazineye irat kaydedileceği ve belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irat kaydedileceği kurala bağlanmıştır.

Buna göre, siyasi partilerin kesinhesaplarının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ve defter kayıtlarını yasal saklama süresi içerisinde Anayasa Mahkemesine sunması gerektiğinden, gelir-gider belgeleri ve defter kayıtlarını göndermeyen Partinin, kesinhesabında

Esas Sayısı:2002/30 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2009/20

gösterdiği gelir ve gider rakamları toplamı kadar parti malvarlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Partinin 2001 yılı içinde elde ettiği ve belgelendiremediği 285.000.000.- lira geliri ile belgelendirmesi gerektiği halde belgelendiremediği 254.240.000.- lira gideri olmak üzere toplam 539.240.000.- lira tutarındaki Parti malvarlığının Hazineye gelir yazılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

B- Parti Malları

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesap belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2001 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda; Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ve defter kayıtlarını Anayasa Mahkemesine sunmayan Parti'nin kesinhesabında gösterilen 285.000.000.- lira gelir ve 254.240.000.- lira giderinin belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmediğinden, toplam 539.240.000.- lira tutarındaki Parti malvarlığının, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye gelir kaydedilmesine, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 10.2.2009 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
Mustafa YILDIRIM	A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye		Üye
Şevket APALAK		Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY YAZISI

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabında belgelendirilmeyen 285.000.000.- lira gelir ve 254.240.000.- lira giderin hazineye gelir kaydedilmesine aşağıdaki nedenlerle katılmıyorum:

Siyasi Partiler Kanunu'nun 69. maddesinin dördüncü fıkrasında, gelirlere ait makbuz dip koçanlarının saklama süresinin, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren **beş yıl**; aynı Kanunun 70. maddesinin dördüncü fıkrasında giderlere ait belgeleri saklama süresinin de kesinhesabın Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren keza **beş yıl** olduğu belirtilmiştir. Yasada, bu sürelerin herhangi bir nedenle kesilmesi, durdurulması veya uzatılması öngörülmemiştir.

Eşitlik Partisi'nin 2001 yılı kesinhesabına ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin ilk inceleme kararı, adı geçen partiye **24.9.2002** tarihinde tebliğ edilmiştir. Buna göre, Parti'nin belge saklama yükümlülüğü, **24.9.2007** tarihinde ortadan kalkmıştır.

Esas Sayısı:2002/30 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2009/20

Belge ile kanıtlanması gereken gelir ve harcamaların hukuka uygunluğunun saptanabilmesi için bu belgelerin yasada belirlenen bir süre ile saklanması öngörülmüşse, ispat külfeti bu süre içerisinde belgeleri saklamakla yükümlü olan tarafa, sürenin dolmasından sonra ise gelir ve harcamaların hukuka uygun olmadığını iddia eden tarafa aittir. Aksine bir düşünce, belge saklama yükümlülüğünün belli sürelerle sınırlandırılmasını öngören düzenlemeleri anlamsız kılar ve hukuk devletinin başlıca özelliklerinden olan hukuki güvenlik ilkesine ters düşer.

Olayda ispat yükü beş yıl süreyle, gelir ve giderlerini bildiren ancak bunların belgelerini ibraz edemeyen Parti'nin üzerindedir. Mali denetime ilişkin esas incelemenin bu süre içinde yapılması ve Parti'nin, belge sunmadığı miktarlarla sorumlu tutulması gerekirken bu yapılmamıştır. Kesinhesabın bildiriminden 7 yıl, belge saklama yükümlülüğünün dolmasından 1,5 yıl geçtikten sonra Parti'nin gelir ve giderlerinin Yasa'ya aykırı olduğunun kabulü ile sözkonusu gelir ve harcamaların karşılığı olan miktarların Hazine'ye gelir kaydedilmesinin hukuki dayanağı yoktur. Kaldı ki Parti, hiçbir gelir ve gider bildiriminde bulunmasaydı, Hazine'ye herhangi bir miktarın gelir kaydedilmesine de karar verilemeyecekti.

İspat hukukunun temel ilkeleri ve hukuki güvenlik gözetilmeksizin yaptırım uygulamasının Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ile bağdaşmadığı kanısındayım.

Başkanvekili

Osman Alifeyyaz
PAKSÜT